شما هم نگران عواقب خرید مجازی طلا هستید؟ میزگرد تخصصی و تفصیلی «فرهیختگان» با ۴ نفر از متخصصان این حوزه را بخوانید

واقعیتِ خالی‌فروشی طلا

عکس: علیرضا عباسی

پانیذ رحیمی
سرمایه‌گذاری گروه اقتصاد

به‌طور کلی خرید طلا به‌عنوان یکی از شیوه‌های سنتی سرمایه‌گذاری در ایران شناخته می‌شود که طی ماه‌های اخیر، به‌ویژه با توجه به رشد قیمت‌های جهانی و همچنین افزایش نرخ ارز، این بازاریش در این برای مردم جذاب شده است. یکی از تحولات نسبتاً نوظهور در این حوزه، معاملات آنلاین طلای آب‌شده است. به‌دلیل کارمزد پایین‌تر، این روش به یکی از گزینه‌های مناسب برای سرمایه‌گذاری تبدیل شده است. استقبال گسترده سرمایه‌گذاران از خرید و فروش طلای آب‌شده به‌صورت آنلاین، دغدغه‌های جدی‌ای برای سیاست‌گذاران و مردم به‌وجود آورده است. در همین زمینه، گروه اقتصاد روزنامه «فرهیختگان» در تاریخ چهاردهم آبان‌ماه گزارشی منتشر کرد که بازتاب زیادی در میان کاربران پلتفرم‌های فروش آنلاین طلا، فعالان صنعت و مسئولان نهادهای مربوطه داشت. با آمدن موضوع خرید و فروش آنلاین طلا به صدر اخبار اقتصادی کشور، سؤال مهمی که رسانه‌ها و کارشناسان اقتصادی مطرح کردند این بود که سیاست‌گذاری دولت در این حوزه چگونه باید باشد که نه منجر به توقف فعالیت صنفی شود و نه با رواج خالی‌فروشی، پرونده‌های جدیدی از کلاهبرداری در کشور را روی دست مردم و قوه قضائیه بگذارد. در همین راستا این سؤال‌ها نیز مطرح می‌شود که چه کسانی مسئول صدور مجوزها هستند؟ امنیت پلتفرم‌ها و سایت‌ها چگونه تأمین می‌شود؟ و در نهایت، در پخش تلویزیونی برنامه «سرمایه‌گذاری و جلوگیری از خالی‌فروشی، چگونه می‌توان به دغدغه‌های مردم پاسخ داد؟ «فرهیختگان» در همین خصوص اخیراً میزبان امین کلاهدوزان رئیس مرکز توسعه تجارت الکترونیکی کشور، رضا الفت‌نسب عضو هیئت‌مدیره اتحادیه کسب‌وکارهای مجازی، عبدالرضا عسگرخانی مدیرعامل پلتفرم معاملات آنلاین طلای «داریک» و دانیال حمیدی مدیرعامل پلتفرم معاملات آنلاین طلای «دارلی» بود. این میزگرد با شرایط فعلی، وضعیت آتی، کیفیت و نوع سیاست‌گذاری و حکمرانی دولت در این حوزه بررسی شد. آنچه در ادامه می‌آید، متن کامل این میزگرد است.

ضوابط فروش آنلاین طلا درسال ۹۹ ابلاغ شد

به عنوان اولین سؤال آقای کلاهدوزان بفرمایید با در نظر داشتن این موضوع که معاملات طلای آنلاین یک موضوع نسبتاً جدیدی محسوب می‌شود تاکنون برای قانون‌گذاری در این زمینه چه اقداماتی صورت گرفته است؟

امین کلاهدوزان
سرپرست مرکز توسعه تجارت الکترونیک

در سال‌های گذشته ضوابط مربوط به فروش طلا در فضای مجازی تدوین و در سال ۱۳۹۹ ابلاغ شد. از آن زمان این مسیر به‌طور رسمی باز شد و دیگر مسیر جدیدی به شمار نمی‌آید. آنچه در سال‌های اخیر به‌ویژه در ماه‌های گذشته شاهد آن بودیم افزایش تقاضا برای خرید طلاست. این تقاضا به دلیل تمایل مردم به حفظ ارزش دارایی‌ها و پول خود شکل گرفته است. به‌عبارت‌دیگر افراد به دنبال تبدیل دارایی‌های خود به اشیا بارزشی هستند که در طول زمان از ارزش آن‌ها کاسته نشود. به همین جهت فعالیت طلا به خرید طلا ختم از طلای خام (طلای آب‌شده) یا طلای زینتی و زیور آلات، افزایش یافته است. از نظر قانونی و مقرراتی این فعالیت تحت نظارت نظام صنفی تنظیم شده و در حال حاضر نیز به‌طور مستمر در حال اجراست.

متولی طلافروشی‌های آنلاین کیست؟

آقای کلاهدوزان با در نظر داشتن مواردی که به آن اشاره کردید؛ از دیدگاه دولت متولی طلافروشی‌های آنلاین کدام نهاد است؟

امین کلاهدوزان

اتحادیه کسب‌وکارهای فضای مجازی متولی اعطای مجوز فروش آنلاین طلا در فضای مجازی است.

خطر انحلال اتحادیه کسب‌وکارهای مجازی

آقای الفت‌نسب طبق آمارهای موجود، اتحادیه کسب‌وکارهای مجازی چه تعداد مجوز برای طلافروشی‌های آنلاین صادر کرده است؟ از سوی دیگر نیز موضوع انحلال اتحادیه مطرح است، اگر این اتحادیه مجدد شکل نگیرد چه کسی پاسخگوی مجوزهای صادرشده خواهد بود؟

رضا الفت‌نسب
نایب‌رئیس اتحادیه کسب‌وکارهای مجازی

متأسفانه اتحادیه کسب‌وکارهای مجازی در شرایطی قرار دارد که احتمال انحلال آن وجود دارد. این وضعیت به اتفاقاتی بازمی‌گردد که تقریباً سال پیش و با ورود و دخالت اداره صمت رخ داد. در آن زمان انتخابات اتحادیه به دلایل نامشخص و بهانه‌های غیرمستند به تعویق افتاد. امروز شاهدیم که حتی دو انتخاباتی که پس از روی کار آمدن دولت سیزدهم برگزار شد، به حدنصاب لازم نرسید. علت این امر این است که در سه سال گذشته اتحادیه تحت سرپرستی اداره می‌شد و بدون انجام تشریفات قانونی اعضا نتوانستند خدمات صحیح و مناسبی از اتحادیه دریافت کنند. از سال ۱۳۹۹، پس از بحران سکه تأمین اتحادیه به همراه دادستانی دستورالعملی را برای فروش طلا در فضای مجازی تنظیم کرد. در آن زمان با توجه به نوع و ماهیت کسب‌وکار طلا به هنگام صدور مجوزها نظارت‌ها و بررسی‌های مختلفی انجام می‌شد. کمیون‌ها از جمله کمیسیون بازرسی و کمیسیون شکایات فعال بودند و حساسیت‌های لازم رعایت می‌شد؛ اما متأسفانه امروز شاهد تعطیلی این کمیسیون‌ها هستیم. در حال حاضر به دلیل وقفه‌های طولانی‌مدت در فعالیت‌های اتحادیه و عدم تشکیل جلسات هیئت‌مدیره طی نزدیک به سه سال گذشته، آمار دقیقی از تعداد مجوزها نداریم. البته آقای کلاهدوزان اشاره کردند که حدود ۳۰۰ مجوز صادر شده است. اگر اتحادیه منحل شود، فلان، اتحادیه به یک اتحادیه اساتی تبدیل خواهد شد یا به‌طور موقت به‌صورت سرپرستی اداره می‌شود. در هر صورت این تغییرات باید کسب‌وکارهای آنلاین به‌ویژه در حوزه طلا یک عقب‌گرد و ضرر به حساب می‌آید. دولت، وزارت صمت وقت باید پاسخگو باشد که چرا چنین وضعیتی پیش آمد و چرا این اتفاقات تا این حد بر روند فعالیت اتحادیه و کسب‌وکارها تأثیر منفی گذاشته است.

کسب‌وکارها باید تحت نظارت وزارت صمت فعالیت کنند

با توجه به اینکه در حال حاضر متولی طلافروشی‌های آنلاین اتحادیه کسب‌وکارهای مجازی عنوان شد؛ آقای حمیدی از دیدگاه شما به‌عنوان صنف و نماینده بخش خصوصی، نظرشما درباره قانون‌گذاری در این زمینه چیست؟ چه کسی باید متولی این حوزه باشد؟

دانیال حمیدی
مدیرعامل بازار

توضیحات آقای کلاهدوزان کاملاً با مبنای قانونی تطابق دارد و کسب‌وکارها براساس همین اصول در حال فعالیت هستند. به نظرم این مبنا درست است. اصولاً کسب‌وکارها باید تحت نظارت وزارت صمت فعالیت کنند و وزارت صمت نیز باداشتن اتحادیه‌های تخصصی در حوزه‌های مختلف، مسئولیت نظارت و مدیریت این کسب‌وکارها را بر عهده دارد. این اتحادیه‌ها وظیفه دارند بر عملکرد کسب‌وکارها نظارت کرده، به شکایات رسیدگی و از روند صحیح فعالیت‌ها اطمینان حاصل کنند. به نظر من وظیفه اصلی وزارت صمت همراه با کمک اتحادیه‌ها به‌روزرسانی قوانین و مقررات موجود در حوزه‌های مختلف است. باید به این نکته توجه داشت که سرعت پیشرفت فناوری در جهان به قدری بالاست که در دوره‌های زمانی کوتاه، تحولات جدیدی رخ می‌دهد. اگر حاکمیت نتواند خود را با این تحولات هماهنگ کند قطعاً شاهد مشکلات و پیامدهایی خواهیم بود که در نهایت تمامی اعضای جامعه از آن آسیب می‌بینند. در نهایت این آسیب‌ها به مردم منتقل خواهد شد. به نظر من دولت باید پیشرو باشد و تلاش کند با سرعت بیشتری خود را با تحولات جدید همگام کند. این شامل بازبینی و به‌روزرسانی قوانین، بررسی مباحث جدید و ایجاد چهارچوب‌های مناسب برای توسعه این بخش است. نظارت صرفاً به معنای محدود کردن نیست؛ در بسیاری از مواقع، نظارت و قانون‌گذاری صحیح می‌تواند موجب رشد و شکوفایی یک حوزه شود. این می‌تواند یک تحول مثبت و بزرگ در آینده باشد. در چند ماه گذشته شاهد همکاری خوب وزارت صمت با بخش خصوصی بوده‌ایم. به این حال لازم است سرعت این روند افزایش یابد تا نتایج ملموس‌تری حاصل شود. دیگر بخش‌ها نیز باید در این مسیر همکاری کنند. به جای اینکه با مصاحبه‌های تند و غیرمنطقی و ماجرا جو، بعضاً باعث دلسردی می‌شود شرایط را دشوارتر کنند باید از این زحمات حمایت و به توسعه این حوزه کمک کنند.

حکمرانی بسترمناسب فعالیت طلافروشی‌های آنلاین را فراهم کند

آقای عسگرخانی دیدگاه شما چیست؟

عبدالرضا عسگرخانی
مدیرعامل داریک

دو نکته مهم و دوره دارد که باید به آن توجه کرد. همان‌طور که آقای کلاهدوزان گفتند، مهم‌ترین اشتباه فوری که کسب‌وکارها دارند این است که در دوره‌های زمانی کوتاه و تلاش کنند تا فضا به صورت آنلاین گسترش یابد. این گسترش باید به‌گونه‌ای باشد که سرعت، تعامل بهتر و ارتباط نزدیک‌تری با مردم و بازار ایجاد شود. رشد تکنولوژی و تجارت آنلاین ضرورت نظارت بر کسب‌وکارها را ایجاب می‌کند. باید کسب‌وکارها طبق پروتکل‌هایی که برای هرکدام مشخص شده، بررسی شوند. متأسفانه این حرکت به اتحادیه کسب‌وکارها با چالش‌هایی مواجه شده، نگران‌کننده است و امیدواریم این مشکلات هرچه سریع‌تر حل شوند. این چالش‌ها روی ۴۰۰ کسب‌وکار تأثیر گذاشته است که قطعاً این وضعیت، یک عقب‌گرد محسوب می‌شود. نکته دیگری که باید به آن اشاره کرد، این است که حکمرانی باید بسترهای لازم را برای رشد کسب‌وکارها فراهم کند و سپس اتحادیه‌ها باید مجوز لازم را برای فعالیت آن‌ها صادر کنند. برای مثال، اگر بخواهیم اتحادیه‌ای برای کسب‌وکارهای حوزه تغذیه یا مواد غذایی راه‌اندازی کنیم، ابتدا حکمرانی باید بسترهای لازم را فراهم کند. این شامل ایجاد ساختارهایی در مکان‌های مختلف یا فراهم کردن راهکارهای ارتباطی میان آن‌هاست. سپس کسب‌وکارهای آنلاین می‌توانند در این بسترها فعالیت خود را ادامه دهند. اگر کسب‌وکارها بخواهند رشد کنند، ایجاد زیرساخت‌ها یکی از لازم‌ترین بسترهای لازم برای فعالیت حکمرانی است. مثالی می‌زنم: اگر حکمرانی قصد دارد گواهینامه برای رانندگان اتوبوس صادر کند، اما به اصلاح جاده‌ها و اتوبان‌ها توجه نکند، قطعاً کسانی که وارد این حرفه می‌شوند، با چالش‌هایی مواجه خواهند شد؛ چراکه هر کسب‌وکار به زیرساخت‌های مناسب نیاز دارد تا بتواند به درستی عمل کند و رشد کند. یکی از مهم‌ترین بسترهایی که باید در حوزه‌های آنلاین طلا ایجاد شود، همین زیرساخت‌هاست. از مسئولان باید تشکر کرد که از دو یا سه سال پیش به اهمیت این موضوع پی بردند و اقداماتی انجام دادند تا کسب‌وکارهای آنلاین در حوزه طلا شکل بگیرند. این مسئله بسیار مهم است و به‌طور مستقیم با سرمایه ملی کشور در ارتباط است، بنابراین نمی‌توان ریسک آن را به‌راحتی پذیرفت. خوشبختانه در این مدت، زیرساخت‌هایی فراهم شده که کسب‌وکارهای آنلاین می‌توانند در آن زیست‌بوم رشد کنند و تکامل یابند. این دو مقوله باید به‌طور هم‌زمان مورد توجه قرار گیرد. اول، ایجاد فضایی مناسب برای رشد کسب‌وکارهای آنلاین طلا با مجوز اتحادیه که امری ارزشمند است و باید امیدوار باشیم مشکلات اتحادیه حل شود. دوم، حکمرانی باید بسترها و زیرساخت‌های لازم را فراهم کند تا کسب‌وکارهای آنلاین در آن رشد کنند و ریسک‌های موجود برای مردم کاهش یابد. امروز کد کسب‌وکار آنلاینی اعلام کند که طلا می‌فروشد، این می‌تواند ریسک داشته باشد، به‌ویژه اگر طلای آب‌شده باشد. وظیفه حکمرانی این است که به این کسب‌وکارها در بسترهای مناسب، قدرت حرکت بدهد و از ریسک‌ها بکاهد.

صدور ۴۰۰ مجوز برای طلافروشی‌های آنلاین

آقای کلاهدوزان، با توجه به اینکه سایت‌هایی که الان فعالیت می‌کنند از مراجع مختلفی مجوز دریافت کردند که عموماً یکی از مجوزها مربوط به اتحادیه کسب‌وکارهای مجازی است، چند مجوز در این حوزه صادر شده است؟

امین کلاهدوزان

یعنی هیچ مرجعی طبق قانون، جز جایی که درگاه ملی مشخص کرده، حق مجوزدهی ندارد. در این موضوع خاص، اتحادیه کسب‌وکارهای فضای مجازی مرجع مجوزدهی برای فروش آنلاین طلا و مصنوعات طلاست. این نکته حائز اهمیت است که در کشور، مجوزدهی در این زمینه تنها از طریق درگاه ملی مجوزها انجام می‌شود. عضویت در یک انجمن یا تشکل، به‌خودی‌خود به معنی دریافت مجوز نیست. به‌عنوان‌مثال، یک شرکت ممکن است عضو چندین گروه و انجمن و تشکل باشد، اما این عضویت‌ها به معنای مجوز فعالیت قانونی نیست. طبق قانون کشور، مرجع مجوزدهی، دولت وارد این موضوع شده است که اقدامی مثبت است، اما انتظار داریم که به‌طور شفاف به ما گفته شود تا کجا قرار است این فرایند ادامه یابد و چه اتفاقاتی در آینده رخ خواهد داد.

چرا سندباکس؟

نکته دیگر بحث سندباکس است. اخیراً صحبت‌هایی درباره انبار هوشمند طلا مشنیدیم. مشخصاً اسم شرکت داریک در این میان خیلی مطرح می‌شد. هم از آقای عسگرخانی و هم از آقای کلاهدوزان می‌خواهم در این بساره توضیح دهید که چرا فقط داریک و اینکه کلاً سندباکس چیست؟ از دید مخاطبی که از این فضا مطلع نیست، سندباکس چیست؟ و چرا فقط داریک آنجاست؟

امین کلاهدوزان: موضوع سندباکس اخیراً به مسئله نظارت که در حال انجام هستیم، اشتباه گرفته شده است. درحالی‌که هیچ ارتباطی میان این دو وجود ندارد. سندباکس در دنیا یک نهاد نوآور است و در حوزه‌هایی به کار می‌رود که تنظیم‌گری دولت و حکمرانی خود به سرعت فناوری نرسیده است. به عبارتی، وقتی سرعت تحولات فناوری از سرعت تنظیم‌گری دولت پیشی می‌گیرد، دولت برای جبران این عقب‌ماندگی، نهادهای موقتی با شرایط آزمایشی ایجاد می‌کند تا بتواند اثر بخشی ضوابط و مفید بودن آن برای کسب‌وکارها را در محیطی کنترل‌شده آزمایش کند. اگر این آزمایش‌ها موفقیت‌آمیز بود، می‌توان آن‌ها را به قوانین و مقررات تعمیم داد. به‌این‌ترتیب، به‌جای اینکه دولت به طور فوری مقررات جدیدی وضع کند و سپس آن را لغو کند، ابتدا در یک فضای کوچک و آزمایشگاهی با نظارت ویژه امتحان می‌کند و پس از ارزیابی مثبت، این تجربه را به کل کسب‌وکار تعمیم می‌دهد. این مکانیسم در حوزه‌هایی استفاده می‌شود که هنوز مقررات خاصی برای آن‌ها تعریف نشده است.

به‌عنوان‌مثال، در کشور ما هنوز برای حوزه‌هایی مانند «توکن‌های طلا»، «مرابحه‌ها» یا «صرافی‌ها» مقررات روشنی وجود ندارد. یا مثلاً اجاره طلا در فضای مجازی، اعتبارهبی بر اساس طلا و سرمایه‌گذاری‌های تولیدی مبتنی بر طلا، همچنان پیش‌بینی نشده‌اند. در این حوزه‌ها، اگر شرکتی مدل کسب‌وکار نوآورانه‌ای داشته باشد و بخواهد از روش‌های جدیدی استفاده کند که هنوز در ضوابط سال ۱۳۹۹ وجود ندارد، می‌تواند این پیشنهادها را در قالب سندباکس مطرح کند. سندباکس یک مکانیسم آزمایشی است که در آن مدل‌های نوآورانه کسب‌وکارها بررسی می‌شود. این بررسی‌ها معمولاً بین ۶ الی ۱۸ ماه طول می‌کشد. بیشتر از ۱۸ ماه برای یک دوره سندباکس نخواهیم داشت و کمتر از ۶ ماه نیز اتفاق‌نظر نیست. اولین شرکتی که وارد سندباکس شد، شرکت داریک بود. مجوز فعالیت در سندباکس این شرکت در تیرماه امسال به طور رسمی ابلاغ شد و از مردادماه، موافقت‌نامه صادر شد. در حال حاضر، علاوه بر شرکت داریک، ۴ شرکت دیگر نیز در سندباکس پذیرفته شده‌اند و برای امضای موافقت‌نامه در حال مذاکره هستند. فرایند سندباکس «مورد محور» است؛ به این معنی که شرکت‌ها باید متقاضی باشند و دلایل خود را برای اعمال مقـاوت تنظیم‌گری (از ضوابط موجود) ارائه دهند. این درخواست‌ها بررسی می‌شود و اگر تصویب شد، شرکت می‌تواند فعالیت خود را آغاز کند؛ بنابراین، فرایند سندباکس مبتنی بر پیشنهادهای خود شرکت‌هاست. شرکت داریک، اولین شرکتی بود که از سوی وزارت اقتصاد، پرونده آن برای بررسی به سندباکس وزارت صمت ارجاع زده شد. منجر شود. به این معنا که یک بازار خاص برای ایجاد آن‌ها ایجاد خواهد شد که برای فروش آنلاین باید این آزمون‌ها را پشت سر بگذارند، در حالی‌که فروشگاه‌های فیزیکی نیازی به آن‌ها نخواهند داشت. این تفاوت ممکن است موجب به مشکلاتی در رقابت شود. همان‌طور که در بسیاری از صنوف هرگز هم چنین اتفاقی افتاده است. برای مثال، در صنعت پوشاک شما می‌توانید لباس‌ها را برای مانکن در فروشگاه‌های فیزیکی قرار دهید و مشکلی ایجاد نشود اما در فضای مجازی نمی‌توانید همین کار را انجام دهید و باید محدودیت‌های زیادی را رعایت کنید. مایلم در ادامه بحث به سمت موضوع سندباکس و تحولات اخیر پیش برویم و از تجربیات آقای کلاهدوزان و مجموعه داریک استفاده کنیم. همچنین، برای من سؤال است که چرا صرفاً مجموعه داریک در این سندباکس قرار گرفته است، در حالی‌که قرار بود سندباکس یک محیط موقت باشد. پرسش این است که این روند تا کجا ادامه خواهد یافت؟ چه زمانی قرار است این سندباکس بسته شود و قوانین مشخصی برای آن تدوین شود؟ امیدوارم که این مباحث نیز در جلسه مورد بررسی قرار گیرد.

درا تحادیه کسب‌وکارهای مجازی چه خبر است؟

رضا الفت‌نسب

به عنوان نایب رئیس اتحادیه کسب‌وکارهای مجازی باید اعلام کنم که ما هیچ‌گونه اطلاعی از اصلاح قوانین صدور مجوزهای کسب و کارهای مجازی نداریم. احتمالاً گروهی محدود که اکنون به آن شک دارم، این مسائل را تنظیم کرده‌اند. باید این موضوع بررسی شود که چه کسانی این نوشته‌ها را تهیه کرده‌اند. چراکه من به عنوان عضو هیئت مدیره از آن مطلع نبودم. نکته اساسی اینجاست که ابتدا باید این موضوع به طور دقیق بررسی شود و امیدوارم که این اتفاق بیفتد. اتاق اصناف باید پیگیری کند که چه کسانی ایتکار اصلاح این مسئله را آغاز کرده‌اند. احساس من این است که در آنجا اتفاق خوبی نیفتاده است؛ در غیر این صورت دلیلی ندارد که این موضوع به صورت مخفیانه پیش برود. ما به عنوان اعضای هیئت مدیره باید از آن مطلع می‌شدیم. در سایر حوزه‌ها هم خدا می‌داند که چه اتفاقاتی در جلسات پشت درهای بسته افتاده و چه مسائلی تصویب شده است. امیدوارم روزی این جمعه سیاه باز شود.

چرا فقط بانک کارگشایی؟

آقای الفت‌نسب به اتاق اصناف اشاره کردید. اخیراً فروش آنلاین طلا بدون تحویل فیزیکی جرم عنوان شد. با این وجود تکلیف قانونی طلافروشی‌هایی که به صورت آنلاین معامله می‌کنند، چیست؟

رضا الفت‌نسب

در حال حاضر، ضوابطی که در سال ۱۳۹۹ تصویب شده‌اند، ملاک عمل‌اند. در آن سال، در سندباکس تلاش می‌کردیم که گواهی سپرده از یک بانک اخذ کنیم. به یاد دارم که در آن زمان هم پیگیری‌هایی انجام می‌دادیم، اما در آن مقطع، هیچ‌یک از بخش‌های نظام بانکی و اداری کشور حساسیتی نسبت به این موضوع نداشتند. اگر بخواهیم به صورت قانونی صحبت کنیم، باید بگوییم که ملاک، همان ضوابط سال ۱۳۹۹ است. در جایی که لازم باشد، تأکید می‌کنم که فرد باید طلای خود را تحویل بگیرد. اینکه ذخیره طلای پلتفرم‌ها در سندباکس باشد، خوب است، اما کافی نیست. سؤال اینجاست که چرا فقط بانک کارگشایی؟ چرا باید ۸۰ درصد از ذخایر طلا در این بانک باشد؟ عیار طلا باید به‌طور دقیق مشخص شده و باید سازوکاری برای این موضوع تعریف شود. چرا این فرایند در جای دیگری نباشد؟ هزینه‌های بانک کارگشایی بسیار سنگین است، در حالی که روش‌های دیگری هم وجود دارند. علاوه بر این، ذی‌نفعان دیگری هم در این موضوع دخیلند که باید از آنها هم دعوت به عمل آید. من شخصاً از مرکز توسعه پرسیدم و آنها اعلام کردند که هیچ‌گونه صحبتی با ما نداشته‌اند. مدل‌هایی مانند «زربه» را می‌توان به عنوان یک مثال خوب مطرح کرد. سایر ذی‌نفعان باید حضور داشته باشند. این ایرادی که اشاره کردم، مربوط به آقای کلاهدوزان نیست؛ بلکه مربوط به صنف، اتحادیه و اتاق اصناف است که در این زمینه باید اقدام می‌کرده و نباید از مسئولیت‌های خود شانه خالی می‌کردند. با توجه به نگرانی‌ها و حساسیت‌های موجود، دولت وارد این موضوع شده است که اقدامی مثبت است، اما انتظار داریم که به‌طور شفاف به ما گفته شود تا کجا قرار است این فرایند ادامه یابد و چه اتفاقاتی در آینده رخ خواهد داد.

«سندباکس» بسترموقت است

رضا الفت‌نسب

در ضوابطی که در آن زمان نوشته شد، به صراحت ذکر شده بود هر فردی که قصد فروش طلا دارد، باید یا طلافروش باشد یا مجوز از اتحادیه صنفی فروشندگان طلا دریافت کرده باشد یا یکی از اعضای دارای پروانه از آن اتحادیه قرارداد رسمی امضا کند. بنابراین، این موضوع در آن زمان مدنظر قرار گرفت. اما درباره به بحث اصلاحات می‌گردم. با توجه به اینکه اتحادیه تضعیف شده، احتمالاً دوستان این موضوع را یا اتاق اصناف مطرح کرده‌اند، درحالی‌که در دور اول اتحادیه خود متولی بود و به یاد دارم که اعضای هیئت مدیره اتحادیه طلا نیز دعوت شدند تا ضوابط تدوین شود که البته آن موضوع خیلی کلی بود.

اگر امروز اتاق اصناف این ضوابط را تدوین کند، نگران می‌شوم؛ چراکه ممکن است مواردی که برای کسب‌وکارهای آنلاین حیاتی است، برای اتاق اصناف ناشناخته باشد. البته نمی‌گویم آن‌ها نمی‌خواهند این موارد را لحاظ کنند، ولی این رویکرد از نظر من اتفاق خوشایندی نیست. باید همان‌طور که پیش از این، در اتحادیه با حضور ذی‌نفعان (یعنی کسب‌وکارهای فعال در این حوزه) ضوابط تدوین شد، این بار هم به‌روزرسانی‌ها از همان نقطه شروع شود. به خصوص اعتقاد دارم ورود مستقیم دولت، به‌ویژه در حوزه کسب‌وکارهای طلا، می‌تواند چالش‌های اساسی ایجاد کند؛ اتفاقی که همان‌طور که اشاره کردید، با توجه به حساسیت موضوع، وارد عمل شده‌اند. در کل، امیدوارم این روند تغییر کند. البته موضوع «سندباکس» مطرح شد. سندباکس ابزار بدی نیست، اما بیشتر یک بستر موقت است. این موضوع باید به صنف مربوطه برگردد. متولی صنف، خود اتحادیه‌ها و اصناف، اگر بخواهیم این روند را به سمت اتفاق‌های دولتی سوق دهیم، که کسب‌وکارهای آنلاین باید از این آزمون‌ها عبور کنند، ابتدا ممکن است مشکلی نداشته باشد اما در درازمدت می‌تواند به مشکلاتی منجر شود. به این معنا که یک بازار خاص برای ایجاد اتحادیه‌ها ایجاد خواهد شد که برای فروش آنلاین باید این آزمون‌ها را پشت سر بگذارند، درحالی‌که فروشگاه‌های فیزیکی نیازی به آن‌ها نخواهند داشت. این تفاوت ممکن است موجب به مشکلاتی در رقابت شود. همان‌طور که در بسیاری از صنوف هرگز هم چنین اتفاقی افتاده است. برای مثال، در صنعت پوشاک شما می‌توانید لباس‌ها را برای مانکن در فروشگاه‌های فیزیکی قرار دهید و مشکلی ایجاد نشود اما در فضای مجازی نمی‌توانید همین کار را انجام دهید و باید محدودیت‌های زیادی را رعایت کنید. مایلم در ادامه بحث به سمت موضوع سندباکس و تحولات اخیر پیش برویم و از تجربیات آقای کلاهدوزان و مجموعه داریک استفاده کنیم. همچنین، برای من سؤال است که چرا صرفاً مجموعه داریک در این سندباکس قرار گرفته است، درحالی‌که قرار بود سندباکس یک محیط موقت باشد. پرسش این است که این روند تا کجا ادامه خواهد یافت؟ چه زمانی قرار است این سندباکس بسته شود و قوانین مشخصی برای آن تدوین شود؟ امیدوارم که این مباحث نیز در جلسه مورد بررسی قرار گیرد.

دراتحادیه کسب‌وکارهای مجازی چه خبراست؟

رضا الفت‌نسب

به عنوان نایب رئیس اتحادیه کسب‌وکارهای مجازی باید اعلام کنم که ما هیچ‌گونه اطلاعی از اصلاح قوانین صدور مجوزهای کسب و کارهای مجازی نداریم. احتمالاً گروهی محدود که اکنون به آن شک دارم، این مسائل را تنظیم کرده‌اند. باید این موضوع بررسی شود که چه کسانی این نوشته‌ها را تهیه کرده‌اند. چراکه من به عنوان عضو هیئت مدیره از آن مطلع نبودم. نکته اساسی اینجاست که ابتدا باید این موضوع به طور دقیق بررسی شود و امیدوارم که این اتفاق بیفتد. اتاق اصناف باید پیگیری کند که چه کسانی ایتکار اصلاح این مسئله را آغاز کرده‌اند. احساس من این است که در آنجا اتفاق خوبی نیفتاده است؛ در غیر این صورت دلیلی ندارد که این موضوع به صورت مخفیانه پیش برود. ما به عنوان اعضای هیئت مدیره باید از آن مطلع می‌شدیم. در سایر حوزه‌ها هم خدا می‌داند که چه اتفاقاتی در جلسات پشت درهای بسته افتاده و چه مسائلی تصویب شده است. امیدوارم روزی این جمعه سیاه باز شود.

چرا فقط بانک کارگشایی؟

آقای الفت‌نسب به اتاق اصناف اشاره کردید. اخیراً فروش آنلاین طلا بدون تحویل فیزیکی جرم عنوان شد. با این وجود تکلیف قانونی طلافروشی‌هایی که به صورت آنلاین معامله می‌کنند، چیست؟

رضا الفت‌نسب

در حال حاضر، ضوابطی که در سال ۱۳۹۹ تصویب شده‌اند، ملاک عمل‌اند. در آن سال، در سندباکس تلاش می‌کردیم که گواهی سپرده از یک بانک اخذ کنیم. به یاد دارم که در آن زمان هم پیگیری‌هایی انجام می‌دادیم، اما در آن مقطع، هیچ‌یک از بخش‌های نظام بانکی و اداری کشور حساسیتی نسبت به این موضوع نداشتند. اگر بخواهیم به صورت قانونی صحبت کنیم، باید بگوییم که ملاک، همان ضوابط سال ۱۳۹۹ است. در جایی که لازم باشد، تأکید می‌کنم که فرد باید طلای خود را تحویل بگیرد. اینکه ذخیره طلای پلتفرم‌ها در سندباکس باشد، خوب است، اما کافی نیست. سؤال اینجاست که چرا فقط بانک کارگشایی؟ چرا باید ۸۰ درصد از ذخایر طلا در این بانک باشد؟ عیار طلا باید به‌طور دقیق مشخص شده و باید سازوکاری برای این موضوع تعریف شود. چرا این فرایند در جای دیگری نباشد؟ هزینه‌های بانک کارگشایی بسیار سنگین است، در حالی که روش‌های دیگری هم وجود دارند. علاوه بر این، ذی‌نفعان دیگری هم در این موضوع دخیلند که باید از آنها هم دعوت به عمل آید. من شخصاً از مرکز توسعه پرسیدم و آنها اعلام کردند که هیچ‌گونه صحبتی با ما نداشته‌اند. مدل‌هایی مانند «زربه» را می‌توان به عنوان یک مثال خوب مطرح کرد. سایر ذی‌نفعان باید حضور داشته باشند. این ایرادی که اشاره کردم، مربوط به آقای کلاهدوزان نیست؛ بلکه مربوط به صنف، اتحادیه و اتاق اصناف است که در این زمینه باید اقدام می‌کرده و نباید از مسئولیت‌های خود شانه خالی می‌کردند. با توجه به نگرانی‌ها و حساسیت‌های موجود، دولت وارد این موضوع شده است که اقدامی مثبت است، اما انتظار داریم که به‌طور شفاف به ما گفته شود تا کجا قرار است این فرایند ادامه یابد و چه اتفاقاتی در آینده رخ خواهد داد.

چرا سندباکس؟

نکته دیگر بحث سندباکس است. اخیراً صحبت‌هایی درباره انبار هوشمند طلا مشنیدیم. مشخصاً اسم شرکت داریک در این میان خیلی مطرح می‌شد. هم از آقای عسگرخانی و هم از آقای کلاهدوزان می‌خواهم در این بساره توضیح دهید که چرا فقط داریک و اینکه کلاً سندباکس چیست؟ از دید مخاطبی که از این فضا مطلع نیست، سندباکس چیست؟ و چرا فقط داریک آنجاست؟

امین کلاهدوزان: موضوع سندباکس اخیراً به مسئله نظارت که در حال انجام هستیم، اشتباه گرفته شده است. درحالی‌که هیچ ارتباطی میان این دو وجود ندارد. سندباکس در دنیا یک نهاد نوآور است و در حوزه‌هایی به کار می‌رود که تنظیم‌گری دولت و حکمرانی خود به سرعت فناوری نرسیده است. به عبارتی، وقتی سرعت تحولات فناوری از سرعت تنظیم‌گری دولت پیشی می‌گیرد، دولت برای جبران این عقب‌ماندگی، نهادهای موقتی با شرایط آزمایشی ایجاد می‌کند تا بتواند اثر بخشی ضوابط و مفید بودن آن برای کسب‌وکارها را در محیطی کنترل‌شده آزمایش کند. اگر این آزمایش‌ها موفقیت‌آمیز بود، می‌توان آن‌ها را به قوانین و مقررات تعمیم داد. به‌این‌ترتیب، به‌جای اینکه دولت به طور فوری مقررات جدیدی وضع کند و سپس آن را لغو کند، ابتدا در یک فضای کوچک و آزمایشگاهی با نظارت ویژه امتحان می‌کند و پس از ارزیابی مثبت، این تجربه را به کل کسب‌وکار تعمیم می‌دهد. این مکانیسم در حوزه‌هایی استفاده می‌شود که هنوز مقررات خاصی برای آن‌ها تعریف نشده است.

به‌عنوان‌مثال، در کشور ما هنوز برای حوزه‌هایی مانند «توکن‌های طلا»، «مرابحه‌ها» یا «صرافی‌ها» مقررات روشنی وجود ندارد. یا مثلاً اجاره طلا در فضای مجازی، اعتبارهبی بر اساس طلا و سرمایه‌گذاری‌های تولیدی مبتنی بر طلا، همچنان پیش‌بینی نشده‌اند. در این حوزه‌ها، اگر شرکتی مدل کسب‌وکار نوآورانه‌ای داشته باشد و بخواهد از روش‌های جدیدی استفاده کند که هنوز در ضوابط سال ۱۳۹۹ وجود ندارد، می‌تواند این پیشنهادها را در قالب سندباکس مطرح کند. سندباکس یک مکانیسم آزمایشی است که در آن مدل‌های نوآورانه کسب‌وکارها بررسی می‌شود. این بررسی‌ها معمولاً بین ۶ الی ۱۸ ماه طول می‌کشد. بیشتر از ۱۸ ماه برای یک دوره سندباکس نخواهیم داشت و کمتر از ۶ ماه نیز اتفاق‌نظر نیست. اولین شرکتی که وارد سندباکس شد، شرکت داریک بود. مجوز فعالیت در سندباکس این شرکت در تیرماه امسال به طور رسمی ابلاغ شد و از مردادماه، موافقت‌نامه صادر شد. در حال حاضر، علاوه بر شرکت داریک، ۴ شرکت دیگر نیز در سندباکس پذیرفته شده‌اند و برای امضای موافقت‌نامه در حال مذاکره هستند. فرایند سندباکس «مورد محور» است؛ به این معنی که شرکت‌ها باید متقاضی باشند و دلایل خود را برای اعمال مقـاوت تنظیم‌گری (از ضوابط موجود) ارائه دهند. این درخواست‌ها بررسی می‌شود و اگر تصویب شد، شرکت می‌تواند فعالیت خود را آغاز کند؛ بنابراین، فرایند سندباکس مبتن